

Примо Леви

ДАН ШЕСТИ¹

Dramatis Personae

Ахриман
Ормуз
Секретар
Саветник за анатомију
Економ
Министар вода
Саветник за психологију
Саветник за термодинамику
Гласник
Саветник за хемију
Саветник за механику

Сцена, колико је могуће, отворена и дубока. Сто прилично масиван и необрађен, столице исклесане од камених блокова. Огроман часовник који споро и гласно откуцава, са бројчаником на коме су, место ознака за сате, утиснути хијероглифи, алгебарски симболи, знакови зодијака. Врата у дну.

АХРИМАН (*гржи у руци писмо, ошворено, са мношћом печата; изгледа као да наставља већ зајочеш говор*): Уважена господо, треба дакле завршити, рекао бих, успешно окончати посао који смо давно започели. Као што сам имао част да вам изложим, Управа, премда са извесном дозом резерве, али и искреном жељом да изменама, на које задржава право, неће нарушити суштину нашег подухвата, изражава своје начелно задовољство како тренутним пословањем тако и начином на који смо спровели његову организацију. Посебно је похваљено елегантно и практично решење проблема обнављања кисеоника (*показује на саветника за термодинамику, који се клањањем захваљује*); успела идеја затварања азотног циклуса предложена и спроведена у дело од стране саветника за хемију (*показивање, клањање као горе*); и на другом пољу, не мање значајно, откриће технике активног летења, због чега имам задовољство да саветнику за механику (*показивање, клањање као горе*) пренесем највише похвале Управе, али уз захтев да их проследи, и ода признање за веће заслуге, птицама и инсектима који

¹ Primo Levi: *Il sesto giorno* (Primo Levi, *Opere I*, a cura di Marco Belpoliti, Einaudi, Торино, 1997, стр. 529-547). Текст је, иначе, првобитно објављен у збирци *Природњачке приче* (*Storie naturali*, Einaudi, Торино, 1966), под псеудонимом Дамјано Малабаила (Damiano Malabaila); наредна издања ове збирке, почев од 1979, Леви ће потписивати под правим именом. (Прим. прев.)

су му послужили у експериментима. Морам на крају, без обзира на скраћеност процеса израде, похвалити ревност и вештину радног особља захваљујући којима је количина губитака, неисправних контролних узорака и производног отпада сведена на више него прихватљиву меру.

У свом данашњем саопштењу, Управа нам (*показује њисмо*) понавља, али сада још изричитоје, захтев да се пројектантски радови који се односе на модел Човек што пре приведу крају. Било би, другим речима, добро да се одлучно и без оклевања, а све у циљу проналаска оптималног решења које би испунило задате критеријуме, усредсредимо на детаље пројекта.

ОРМУЗ (*је један жалосан и неуљедан лик. Током Ахримановој говора показивао је све време знаке немира и неodobравања; који њуш сигнализирао би намеру да се укључи у дискусију, а онда би, као да се не усуђује, њоново сео. Говори сивљивим јласом, са оклевањима и њаузама, као да једва налази речи*): Замолио бих свог уваженог колегу и брата да нам на брзину прочита радни налог одобрен на седници Управног одбора, који се тиче питања Човек. Прошло је доста времена, и бојим се да га неки од заинтересованих више немају код себе.

АХРИМАН (*видно њрошив, афектирано јледа ручни часовник, а њошом онај велики*): Колега секретару, молим вас, претражите документацију и нађите ми радни налог Човек, последњу редакцију. Не могу се са сигурношћу сетити датума, али мислим да је смештен негде у раздобље првих извештаја о пробама са плаценталним сисарима. И замолио бих вас да пожурите: четврто ледено доба само што није почело, а на поновну обуставу радова и нова одлагања рокова ја више не желим да рачунам.

СЕКРЕТАР (*њошражио је у међувремену радни налој и њронашао ја у једној дебелој фасцикли; чииа званичним њоном*): „Управни одбор убеђен да (*жајор који се не сиишава*)...; *смашрајући*... (*као јоре*), у циљу... (*као јоре*); у складу са вишим интересима... (*као јоре*) НАЛАЗИ ЗА СХОДНО да се приступи изради плана и стварању животињске врсте која ће се од свих досад начињених издвајати по следећим својствима:

- a) посебном способношћу за израду и употребу оруђа
- b) моћи артикулисаног изражавања, на пример, посредством знакова, звукова, или било којим другим средством које господа техничари сматрају примереним овом циљу
- c) прилагодљивошћу екстремним условима живота
- d) склоношћу, чију оптималну вредност ваља утврдити огледом, ка друштвеном животу

Захшева од техничког особља и госпoде из надлежних служби највиши степен посвећености наведеном задатку, који се има сматрати приоритетним, и очекује брзу и ефикасну реализацију.“

ОРМУЗ (*усџаје наїло и џовори са усїлахиреношћу бојажљивих*): Нисам се никада либио да изнесем свој негативан став по питању стварања такозваног Човека. Већ у раздобљу када је Управа, не без натезања (*жаџор: Ормуз дубоко удахне, оклева, џошом насџави*), завршила прву верзију налога који је малопре прочитан, био сам предочио опасности које са собом носи укључивање такозваног Човека у успостављени природни циклус на Земљи. Разумљиво, узимајући у обзир значај који Управа из очигледних разлога придаје наведеном питању, и њену пословичну тврдоглавост (*жаџор, коменџари*), јасно ми је да је већ касно за повлачење налога. Ограничићу се стога да поступно, и у својству некога ко даје сугестије, изложим предлоге измена овог амбициозног плана Управног одбора, које ће се у ближој и даљој перспективи показати корисним у његовој, уверен сам, далеко лакшој реализацији.

АХРИМАН: У реду је, у реду је, цењени колега. Ваша уздржаност је позната, позната је и ваша сумњичавост и песимизам, познат је на крају крајева и ваш занимљив чланак о дискутабилном исходу сличних експеримената којима сте ви руководили у разним периодима и на разним планетама у време када нам је маневарски простор био шири. Међу нама буди речено, она ваша натезања са Екстраживотињама, уравнотеженим и разумним до крајњих граница, испуњеним још у свом заметку геометријом, музиком и мудрошћу, предмет су спрдње и подсмеха. Осећале су се на антисептике и хемикалије. Њихов несклад са животном средином, у којој се смењују процеси цветања и труљења, процеси растења, укрштања и промена, јасан је сваком ко има и најмању представу о природи овог, и уопште било ког света.

Дозволићу себи да вам поновим да баш због оваквих неуспеха Управа стоји чврсто иза свог пројекта и налаже да се без одлагања, са озбиљношћу и стручношћу, (*џонавља с намером*) са озбиљношћу и стручношћу, рекао сам, одлучно приступи решавању овог одвећ старог проблема; да се окончају припреме за дочек госта (*лирски*), владоца, који зна што је добро, што ли зло; онога кога Управни одбор елегантно џписа као биће створено по мери и наличју свога творца. (*Присџојан и званичан аїлауз*).

А сад, господо моја, на посао; имајте на уму, не замерите ми што вас још једном подсећам, да је ствар хитна.

САВЕТНИК ЗА АНАТОМИЈУ: Тражим реч.

АХРИМАН: Реч колеги саветнику за анатомију.

САВЕТНИК ЗА АНАТОМИЈУ: Говорићу кратко и потрудићу се да вам предочим, држећи се оквира своје струке, неке од могућности решавања овог проблема. На првом месту, било би нелогично кренути од нуле и на тај начин поништити резултате свега рада који се досад одвијао на земљи. Већ поседујемо биљни и животињски свет који су практично уравнотежени; препоручујем стога колегама пројектантима да се уздрже од неконтролисаног расипања средстава и од непромишљених новина за моделе који су већ начињени. Остало је још довољно простора. Кад би ме ослободили обавезе чувања пословне тајне и правила дискреционе уздржаности, могао бих вам причати надугачко о бројним пројектима који се гомилају на мом радном столу (да не помињем

оне који су намењени корпи за отпатке). Имајте у виду, ради се често о и те како занимљивом и све у свему оригиналном материјалу: организми предвиђени за температуре у распону од – 270 до + 300° С, студије о колоидним системима у течном угљен-диоксиду, метаболизми без азота или без угљеника, и тако даље. Један ми је управо предложио читав асортиман модела живота искључиво од метала; други, један суперинтелигентни, аутономни мехурни организам, лакши од ваздуха пошто се надувава водоником који црпе из воде помоћу ензимског, теоријски беспрекорног система, и упућен на ветар који би управљао његовим кретањем дуж читаве земљине површине, без осетног утрошка енергије.

Наводим вам ове занимљиве примере пре свега да бисте стекли представу о негативним странама, да тако кажем, мојих задужења. Реч је, у великом броју случајева, о инспиративним темама и предлозима: но пасти на њихов шарм, који нико не пориче, била би, по мом мишљењу, грешка. Мислим да ћемо се сви сложити, ако ништа друго а оно из разлога уштеде времена и средстава, да у пројекту о ком је реч полазну тачку треба потражити у оној области у којој смо стекли највише искуства. Овога пута не можемо себи дозволити испробавања, дораде, преправке: нек нам као упозорење послужи катастрофалан исход огледа са великим диносаурусима, који су на папиру много обећавали, а који се на крају и нису нешто нарочито удаљили од традиционалних образаца. Одбацујући из очигледних разлога биљни свет, скрећем пажњу пројектантима на сисаре и зглаваре (*џродужени жаџор, коменџари*); и нећу вам при томе крити своје симпатије према другопоменути.

ЕКОНОМ: По свом обичају и по својој дужности, укључићу се, иако ми нико није дао реч, у дискусију. Нека ми колега анатом каже: које би, по њему, требало да буду димензије Човека?

САВЕТНИК ЗА АНАТОМИЈУ (*заџечен џиџањем*): Па... заправо... (*рачуна џриџушеним џласом, жврљајући бројке и скице на лисџи џред собом*) да видимо... ево, од шездесетак центиметара до петнаест или двадесет метара дужине. Усклађено са јединственом ценом и са потребама кретања, ја бих изабрао веће димензије: чини ми се да оне гарантују лакши успех у неизбежном надметању са другим врстама.

ЕКОНОМ: С обзиром на ваше симпатије према зглаварима, ви дакле мислите на Човека дугог двадесетак метара и са спољашњим скелетом?

САВЕТНИК ЗА АНАТОМИЈУ: Наравно: није да се хвалим, али дозволићу себи да вас подсетим на значај свог генијалног изума. Јединствена структура спољашњег носећег скелета задовољава потребу за ослонцем и кретањем и одбраном; тешкоће око раста, као што је познато, могу се лако заобићи уметањем пресвлаке коју сам ја скоро пустио у оптицај. Увођење хитина као материјала за прављење...

ЕКОНОМ (*хладно*): ...Знате колико кошта хитин?

САВЕТНИК ЗА АНАТОМИЈУ: Не, али у сваком случају...

ЕКОНОМ: Доста. Имам довољно основа да ваш предлог човека зглавкара од двадесет метара одмах повучем из дискусије. Па и да је од пет, и да је од једног метра, кад боље размислим. Ако ћете да правите зглавкара, ваша ствар; али ако буде већи од јеленка, ја више не одговарам ни за шта, а са обрачуном се ви снађите.

АХРИМАН: Колега анатоме, аргументи економа (сем што су, по мом мишљењу, потпуно исправни) нажалост су необориви. Чини ми се, пак, да поред сисара, које сте малопре поменули, ред кичмењака нуди мноштво занимљивих могућности, на пример, у избору гмизаваца, птица, риба...

МИНИСТАР ВОДА (*чили сџарчић, са ѿлавом брагом и малим ѿрозујцем у руци*): То, то, истину зборите. Несхватљиво је, по мом нахођењу, да нико у овој сали није поменуо водену варијанту. Али шта да се ради, кад смо у сали која је безнадежно сува: камен, бетон, дрво, ни баре, шта причам? ни славине. Ништа друго него да се згрудваш!

Па ипак, сви знају да вода покрива три четвртине земљине површи; а и оно што израња из воде је равна површина, има само две димензије, две координатне осе, четири стране света; али зато океан, господо, океан ...

АХРИМАН: Не бих уложио никакав приговор на воденог, па ни полуводеног Човека, али тачка *a*) радног налога Човек говори о оруђу, и ја се питам каквим материјалом би плутајући или подводни човек могао да рукује.

МИНИСТАР ВОДА: Не видим ту никакав проблем. Водени Човек, поготово онај прилагођен и животу на обали, имао би на располагању шкољке и мекушце, свакојаке кости и зубе, различите, углавном лако обрадиве минерале, алге са чврстим влакнима; и не би ми било тешко да се договорим, кад већ говоримо о томе, с мојим пријатељем задуженим за вегетацију, и за неколико хиљада генерација располагали бисмо обиљем материјала сличних дрвету, или конопљи, или плути, за које бисмо му понудили одговарајуће спецификације: у границама, дакако, здравог разума и актуелних техничких могућности.

САВЕТНИК ЗА ПСИХОЛОГИЈУ (*ојремљен „ѿо марсовски“, са кациѿом, ојромним наочарима, анѿенама, жицама иѿг.*): Господо, ми смо, заправо, ви сте на погрешном путу. Чујем како се тек тако говори о обалском човеку, и нико да се јави и укаже вам на крајњу неизвесност режима живота којем су подвргнута створења која обитавају између земље и воде, и на све опасности које вребају из оба станишта. Сетите се како су прошле фокe! Али то није све: чини ми се, судећи по готово свим тачкама радног налога Управе, најмање њих три, да постоји нека врста прећутног споразума да човек буде разумно биће.

МИНИСТАР ВОДА: Наравно! Па шта с тим? Да нећете можда да кажете како се под водом не може размишљати? Па шта онда ја радим, ја који у води испуним све радне обавезе.

САВЕТНИК ЗА ПСИХОЛОГИЈУ: Молим вас, уважени колега, смирите се и пустите ме да завршим. Ништа лакше него довући гомилу нацрта, са скицама и попречним пресецима, са свим детаљима израде неке животиње, мужјака или женке, са крилима или без њих, са ноктима или роговима, са два ока или осам очију или сто осамдесет очију, или можда са хиљаду канџи, као ономад кад сам доводио у ред нервни систем стоноге, и на крају спао с ногу.

Онда се остави празан кружић унутар главе, са шаблонским натписом поред: „Лобањска чаура за смештај централног нерва“, и главни психолог нек се после сналази како уме. А досад сам се некако и сналазио, то нико не може да ми оспори, али, сад, питам ја вас, зар нисте схватили да ако неко треба да изнесе свој став по питању човека, воденог, копненог, летећег, каквог год, онда то могу да будем само ја? И оруђа, и артикулисани језик, и друштвени живот, све у једном замаху, све у једном потезу, а кладим се да ће се и овога пута наћи неко да приговори зашто је чуло за оријентацију неразвијено, или ће неко други (*Ћледа на економа с намером*) протестовати зашто за килограм треба издвојити више него за целу једну кртицу или алигатора! (*Жајор, огобравања, ѿкоје неслајање. Савејник за психологију скида марсовску кацију да би се ѿчешао ѿ глави и да би обрисао зној, ѿшом је враћа и наславља*) Е сада, слушајте ме добро, а ако ће неко да пренесе овима горе, утолико боље. Имате три могућности: или ћете ме од сада па убудуће схватати озбиљно, и нећете ми потурати разрађене, закључене и већ потписане пројекте; или ћете ми оставити довољно времена како бих се извукао из неприлике; или дајем оставку, па онда, уместо празним кружићем, колега анатом нек крунише своје генијалне изуме паклицом везивног материјала, или сигурносним стомаком, или, најбоље, грудветином резервне масти. Толико.

Мукла тишина изазвана осећајем кривице из које на крају изрони Ахриманов умилни глас.

АХРИМАН: Уважени колега, чврсто вас уверавам да никоме у овој скупштини никада ни на тренутак није пало на памет да потцени одговорност вашег посла и сав труд који у њега улажете; с друге стране, ви сте нам најбољи пример да су компромисна решења пре правило него изузетак, и наш заједнички задатак је да дамо све од себе и решимо појединачне проблеме у духу међусобног уважавања и најбоље могуће сарадње. А кад је реч о предмету ове дискусије, свако је свестан значаја вашег суда и првенства ваше струке. Дајем вам, стога, реч.

САВЕТНИК ЗА ПСИХОЛОГИЈУ (*смири се брзо и дубоко удахне*): Господо, мој став, поткрепљен на крају крајева мноштвом доказа, јесте да би за Човека који би задовољио све предвиђене услове, виталност, економичност и отпорност, ствари требало мењати из корена, и да ову животињу треба поставити на потпуно нове основе.

АХРИМАН (*ћрекине*): Никако, никако, не...

САВЕТНИК ЗА ПСИХОЛОГИЈУ: У реду, уважени колега, приговор за брзину опште је познат и очекиван. Али је за сваку осуду, допустићете ми барем то да кажем, да и

овога пута небитни разлози покваре оно што би могао да буде занимљив послић (а дешава се ретко!); али шта ћете, таква је судбина нас техничара.

Да се вратим дакле на главно питање: то да Човек треба да буде копнено а не водено створење за мене је већ готова ствар. Одмах ћу вам рећи и зашто. Јасно је, мислим, да ће тај Човек морати да поседује добро развијене умне способности, а то, према ономе што ми тренутно знамо, не би могло да се оствари без одговарајућег развоја. А за животињу која рони или плута, развитак чула наилази на озбиљне препреке. На првом месту, укус и мирис ће се евидентно сјединити у једно чуло; а то је још и најмање зло. Помислите само на једнообразне услове, рекао бих, на монотонију воденог амбијента: не бих да дајем прогнозе, али најбоље очи досад направљене не могу досегнути ништа даље од десет метара бистре воде, и неколико центиметара мутне; дакле, или ћемо Човеку дати неразвијене очи, или ће такве постати због некористићена кроз неколико хиљада векова. Исто то, мање-више, може се рећи и за уши ...

МИНИСТАР ВОДА (*Њрекуга*): Вода одлично проводи звук, господине! и то двадесет седам пута брже од ваздуха!

МНОШТВО ГЛАСОВА: Полако, полако!

САВЕТНИК ЗА ПСИХОЛОГИЈУ (*наст̄ављајући*): ...може се рећи и за уши: заиста ништа лакше него направити подводно уво, али зато ништа теже него створити звук у води. Признајем, не бих знао да вам објасним физичке законе, за шта на крају крајева и нисам компетентан; али нека ми министар вода и уважени колега анатом објасне јединствен случај пословичног ћутања риба. Можда је то знак мудрости, али мислим да сам на својим истраживачким путовањима морао да се отиснем чак до најудаљенијих крајева Антила не бих ли пронашао рибу која ослобађа звук; и при том се радило о слабо артикулисаним и утолико непријатнијим звуцима који, колико ми је познато, наведена риба, чијег имена никако да се сетим...

ГЛАСОВИ: Морска крава! Морска крава!

САВЕТНИК ЗА ПСИХОЛОГИЈУ: ...ослобађа потпуно случајно у тренутку кад испразни мехур. И, што је најзанимљивије, изрони пре него што га ослободи! И за крај, питам се, а питам и вас, шта би то требало да чује усавршено уво Човека-рибе, ако не тутњаву кад се приближи површини, хук таласа кад се примакне обали, и повремена мукања свог колеге са Антила. Ви одлучите: али подсећам вас да би, узимајући у обзир наше тренутне градитељске способности, то створење било полуслепо и, ако не глуво, оно свакако немо: а како ће се то одразити на... (*Њријисне на с̄то радни налој Човек и чииа лласно*) „способност артикулисаног изражавања итд, итд.“ и још: „склоност ка друштвеном животу ...“ остављам вама да просудите.

АХРИМАН: Дозволићу себи да окончавам ову прелиминарну размену гледишта, и да извучем из ње неке закључке. Човек, дакле, неће бити ни зглавар ни риба; остаје да се определимо између човека сисара, гмизавца или птице. Са дужним поштовањем

према цењеном већу, користим право да у његовом присуству изнесем једно своје мишљење, диктирано мање разумом а више осећањима и наклоностима, и да пажњи аудиторима препоручим гмизавце. Није тајна да између многоструких облика и ликова које је израдила ваша вештина, и ваш геније, ниједно више од змије није побудило моје дивљење. Снажна је и лукава: „Лукава мимо све звијери пољске“, речено је код врховног Судије. (*Сви усџану и љоклоне се*). Њену грађу одликују ванредна једноставност и елеганција, и било би штета не подврћи је даљем усавршавању. То је спретна и сигурна отровница: не би јој било тешко да постане, уз нашу дозволу, господарем земље; а можда би и сама почистила све око себе.

САВЕТНИК ЗА АНАТОМИЈУ: Потпуно сте у праву: додао бих још да су змије невероватно економичне, да могу да издрже безброј промена и, што је најважније, не би било тешко, на пример, увећати им лобањску чауру за добрих четрдесет посто, и тако даље. Но морам вас подсетити да ниједан гмизавац од свих досад створених не би могао да поднесе хладнију климу; услов из тачке с) радног налога остао би неиспуњен. Био бих захвалан колеги термодинамичару ако би могао да поткрепи ову моју тврдњу неким бројним податком.

САВЕТНИК ЗА ТЕРМОДИНАМИКУ (*најхладније мојуће*): Средња температура изнад 10° С; температуре никада ниже од 15° С испод нуле. Овим је све речено.

АХРИМАН (*кисело се смеје*): Признајем вам да ми је та, иако очигледна околност била промакла; и не кријем од вас своје дубоко разочарање, јер сам у последње време често замишљао упечатљиве призоре земљине површине, избраздане на све стране снажним, шареним питонима, и њихове градове, које сам даље замишљао међу корењем џиновског дрвећа, снабдевене пространим удубљењима за одмор и колективну медитацију за појединце који се одмарају од обилног obroка. Али кад ме већ уверавате да од тога нема ништа, променимо план и, с обзиром да се избор свео на сисаре и птице, усредсредимо се на ове могућности и решимо проблем на брз и ефикасан начин. Видим да наш уважени колега психолог тражи реч: и пошто нико не би могао да доведе у питање чињеницу да он у овом пројекту носи бремене највеће одговорности, молим вас да га пажљиво саслушамо.

САВЕТНИК ЗА ПСИХОЛОГИЈУ (*најло љројовори још љре нејо шџо овај заврши*): Што се мене тиче, као што сам већ поменуо, решење би требало тражити на другој страни. Још од времена када сам објавио свој прослављени циклус истраживања термита и мравца... (*љрекидања са разних сџрана*) ...држим у фиоци нацрт плана... (*љрекидања нарасџају го беса*) ...неким досад невиђеним аутоматизованим организмима који гарантују невероватну уштеду нервних влакана.

Настаје метеж, који Ахриман некако успева да примири.

АХРИМАН: Рекао сам вам прошли пут да нас те ваше новотарије не занимају. Времена за изучавање, представљање, развијање и испробавање неког новог модела

више нема, и ви то најбоље знате; него реците ви мени, а тиче се опнокрилаца који су вам драги: од њиховог прототипског примерка до данашњег устаљеног облика зар није протекао низ година изражен бројком од осам или девет цифара? Позвао бих вас зато на ред, и ово да се више не понови; у противном, бићемо принуђени да вам откажемо услуге с обзиром да су, рецимо, ваше колеге, пре него што сте ви примљени у службу, осмислиле без много натезања предивне дупљаре, који функционишу беспрекорно и дан-данас, размножавају се лако, без много најава и помпе, а добили смо их за багателу. То су била времена, да вам ја кажем, без увреде на било чији рачун! Много оних који раде, а мало оних који критикују, много дела а мало речи, и све што би изашло из погона, наставило би даље својим путем, без ваших модерностичких компликација. А сада, пре него што се приступи изради пројекта, тражи се потпис психолога, и неуролога, и хистолога, те потврда о прегледу, те сагласност Комисије за естетику у три примерка, и сто ђавола. И кажу ми да то није све, да се отвара радно место за ни мање ни више него Духовног Надзорника, који ће све да нас построји... *(Схваћа га је ошћашао ђрегалек, заћући и ђега око себе осећајући се ђомало нећријашно. Онда се окрене ђоново савећнику за ђсихолоћу)* Другим речима, ви лепо размислите, и изложите нам јасно хоће ли се, по вама, радити на Човеку-птици или Човеку-сисару, и на чему се заснива ваше мишљење.

САВЕТНИК ЗА ПСИХОЛОГИЈУ (*ћочиње га јућаша, заћим сиса оловку, ићд, онда*): Ако се избор своди на ове две могућности, моје мишљење је да Човек треба да буде птица. *(чућења, коменћари. Сви размећују изразе заговольсћива, климају ђлавом; двојица или ћројица дају знак да се усћане као да је све јоћово)* Станите, побогу! Ово не значи да је довољно отићи до архива и извући из њега пројекат Врабац или пројекат Сова дремавица, променити регистрациони број или три-четири ставке и поручити Центру за испробавање да створи прототип!

Молим вас да ме пажљиво саслушате; покушаћу да вам предочим у најкраћим цртама (пошто видим да журите) оне најважније аспекте. Све је на месту што се тиче тачака *b*) и *d*) радног налога. Већ поседујемо широк асортиман птица певачица код којих се проблем артикулисаног језика, барем са анатомског становишта, може сматрати решеним; а тако нешто код сисара још увек није случај. Је ли ово тачно, колега анатоме?

САВЕТНИК ЗА АНАТОМИЈУ: Тачно да не може бити тачније!

САВЕТНИК ЗА ПСИХОЛОГИЈУ: Остаје наравно да се поради на мозгу који би био прикладан језичкој апаратури, али тај проблем, колико ми моја стручност допушта да приметим, остаће готово исти коју год форму придали човеку. Што се тиче тачке *c*) „прилагодљивост екстремним условима живота“, ту нема ничег што би успоставило и прецизирало критеријум избора између сисара и птица: у обема класама постоје врсте које се дају лако прилагодити свакојаким климама и амбијентима. Али зато је евидентно да моћ брзог премештања у лету даје значајну предност Човеку-птици, пошто би омогућила размену информација и пренос намирница с континента на континент, а самим тим и олакшала процес успостављања једног језика и једне цивилизације

за цео људски род, анулирала постојеће географске баријере и учинила бесмисленим вештачка територијална разграничења међу племенима. И не треба да наглашавам друге, непосредне предности које брз лет носи са собом, у одбрани и у нападу на све земаљске и водене врсте, у брзом налажењу увек нових подручја за лов, обраду и прикупљање: што ми даје за право да формулишем аксиом: „животиња која лети, не гладује“.

ОРМУЗ: Извините што вас прекидам, уважени колега: како ће се размножавати ваш Човек-птица?

САВЕТНИК ЗА ПСИХОЛОГИЈУ (*изненађен и изнервиран*): Смешног ли питања! Размножаваће се као остале птице: мужјак ће опасати женку, или обрнуто; женка ће бити оплођена, биће направљено гнездо, одложиће се и чуваће се јаја, гајиће се, уз бригу оба родитеља, и обучаваати младунчад, док се не оспособе за самосталан живот. Најприлагодљивији ће се извући. Не видим разлог за неку промену.

ОРМУЗ (*исцрпна несиуран, љошом све запрејанији и сћраснији*): Не, господо, ствари уопште нису тако једноставне. Многи од вас знају... уосталом, то ни од кога никад нисам ни покушавао да сакријем... дакле, за мене полно разграничавање никада није било саображено духу. Имаће свакако својих предности за врсту, имаће предности и за појединца (премда су те предности, како су ми пренели, краткорочне); али свако ко објективно сагледава ситуацију, признаће да је секс на првом месту једна страшна завршлама и, на другом, извор сталне опасности и невоља.

Искуство је, као и увек, незаменљиво: пошто се ради о друштвеном животу, сећате се да је једини пример успешно реализованог друштвеног живота који је од терцијара до данас трајао без најмањих тешкоћа, остао упркос свему онај са опнокрилцима; у коме је, добрим делом због мог заузимања, сексуална драма била искључена, скрајнута на маргину производне делатности.

Господо, схватите ово као молбу: одмерите добро своје речи пре него што их изговорите. Птица или сисар, шта год већ буде Човек, наша је обавеза да дамо све од себе како бисмо му утабили пут, јер терет који ће морати да понесе биће тежак. Познајемо, јер смо га створили, његов мозак, и знамо за каква је моћна постигнућа способан, али му исто тако познајемо обим и границе; познајемо исто тако, јер смо и ту умешали своје прсте, све оне успаване енергије које се разбуде у сексуалној игри. Не кажем да искуство комбиновања два устројства није интересантно; али признајем своју неодлучност, признајем свој страх.

Шта ће бити од тог створења? Биће подвојено, биће кентаур, човек све до прекордијума, а испод звер; или ће бити везан за периоде полног нагона, и онда како ће моћи да достигне и очува онај најнижи степен стабилности у понашању? Неће следити (немојте се смејати!) Добро и Истину, већ два добра и две истине. И када два човека пожеље исту жену, или две жене истог човека, шта ће остати од њихових друштвених институција, и од закона који би требало да их надгледају?

И шта рећи, баш поводом Човека, о оним чувеним „елегантним и економичним решењима“, поносу овде присутног саветника за анатомију, и потврђеним, са толико

одушевљења, од стране присутног економа, због којих су телесни отвори и канали првобитно намењени излучивању тако бескрупулозно искоришћени у сексуалне сврхе? Ова околност, коју је, знамо, диктирала чиста рачуница: избећи сваку сметњу и непотребни трошак, неће се овој мислећој животињи указати друкчије него као једно подругљиво обележје узнемирујуће, мрске мешавине светог и скаредног, као симбол трајне располућености и несавладивог, у њено тело заувек утиснутог хаоса.

Господо, само још неколико речи. Нека се начини Човек, ако се Човек начинити мора; и нека буде, ако већ тако желите, птица. Али нека ми буде дозвољено да већ сад укажем на проблем, да угасим у зачетку све сукобе који ће сутра неминовно избити, јер нисмо дужни да присуствујемо, у некој могућој будућности, срамној представи Човека мужјака који подиже свој народ да би освојио једну жену, или Човека женке који одвраћа разум мушкарца од племенитих тежњи и мисли, како би га свео на своје оруђе. Упамтите: овај који треба да се роди биће нам судија. Не само наше, него и све његове грешке у свим временима која долазе биће стављене на наш терет.

АХРИМАН: Вероватно сте у праву, али не видим зашто одмах разбијати главу тим проблемима. Не видим дакле ни могућности ни прилике да замрземо Човека, овде у средишту свих збивања: првенствено због задатих рокова. Па све и да се обистине ваше забрињавајуће прогнозе, у реду, нешто ћемо већ видети; неће недостајати ни прилике ни времена за преправке модела које ће дати одговарајуће резултате. С друге стране, с обзиром да ће човек, како ствари стоје, бити птица, чини ми се да нема места драми. Тешкоће и ризици који вас брину лако се могу свести на најмању меру: занимање за секс могло би да се ограничи на изузетно кратке периоде, рецимо највише на пар минута годишње; ништа трудноћа, ништа дојење, јака и непомућена склоност ка моногамији, кратак период лежања на јајима, младунчад која се излегне спремна или готово спремна за самосталан живот. Ово ће моћи да се постигне а да се при том не прерађују анатомске схеме које су сада на снази, што би нам, поврх свега, донело мноштво препрека бирократске и административне природе.

Не, господо, одлука је већ донета, Човек ће бити птица: птица у најужем смислу речи, ни пингвин ни ној, птица летачица, са кљуном, перјем, канцама, јајима и гнездом. Остаје само да се дефинишу неке од важних појединости израде, а то су:

- 1) које би димензије биле оптималне
- 2) разрешити, уколико се покаже као неопходно, дилему: станарица или селица

(Пред крај Ахримановој њовора, враћа у дну њочињу њолако да се њиварају. Појављују се њлава и једно раме њласника који, не усуђујући се да њрекине дискусију, живахно њесњи-кулира и баца њојледе наоколо како би њривукао њажњу њрисуњних. Из њоја насњаје жаѡр и мњеж, који на крају њримњи Ахриман) Шта је то? Шта се дешава?

ГЛАСНИК (намињне Ахриману са њолузваничним и њоверљивим гржањем њослужи-њеља и црквењака): Изађите на тренутак, уважени. Важне вести од (њоказује њлавом назад и наѡре).

АХРИМАН (следи *ia* и *сiане* са њим иза *враiа*; чује се како разiоварају *iомирљиво*, кроз жамор и коменiшаре *друiих*. *Изненада*, *iриiворена враiа* се *iрубо заiворе* са *сiољашње сiране*, а *зайiим iоново оiворе*. *Ахриман улази сiорим ходом* и *оборене iлаве*. *Ђуи дуо, онда*): ...господо моја, хајдемо кући. Све је готово, све је решено. Кући, кући. Шта ћемо овде?

Нису нас сачекали: јесам ли рекао да пожуримо? И овога пута хтели су да нам покажу да нисмо неопходни, да знају све сами да направе, да им нису потребни ни анатоми, ни психолози, ни економи. Могу шта хоће.

...Не, господо, нису ми познате појединости. Не знам да ли су се консултовали са неким, или су следили неки резон, неки дуго припреман план, или своју тренутну интуицију. Знам да су узели седам мерних јединица глине, и замесили је са речном и морском водом; знам да су од блата добили облик који им се чинио најприкладнијим. Изгледа да се ради о усправној, скоро бездлакој, незаштићеној животињи, која се овде присутном гласнику учинила не много различитом од мајмуна или медведа; животињи без крила и перја, типичном дакле сисару. Сем тога, изгледа да је женка мужјака створена од једног његовог ребра... (*iласови, зайiикивања*) ...од једног његовог ребра, баш тако, по процедури која ми није баш најјаснија, али коју не бих оклевао да окарактеришем као неправоверну, и за коју, на крају, нисам сигуран хоће ли бити предата у наслеђе будућим нараштајима. У ово створење удахнули су не знам који дах, и оно се покренуло. Тако је створен човек, господо моја, без нашег знања, без наше дозволе: просто, зар не? Да ли и у којој мери он одговара условима који су нам предочени, или је пак реч о човеку као чистој дефиницији и уверењу, немам довољно елемената да утврдим.

Не преостаје нам ништа друго него да овом изузетном створењу пожелимо дугу и просперитетну каријеру. Колега секретар ће бити љубазан да преузме обавезе око рукописа званичне честитке, обрачуна трошкова, картице за регистрацију, уписа на спискове; сви остали су ослобођени обавезе. Будите ми добри, господо; седница је закључена.

(Са и*и*талијанско*и* iревео **Александар Косiић**)